

Jama vü; Fransızca bir kelimedir, yazılışı da jamais vu. Fransızca'da hiç görmedim anlamındadır. Sözcük, yaşanan bir durumun, kişiye tamamen yabancı geldiği, sanki hiç yaşanmamış gibi hissettiği bir bellek yanılması anlamında da kullanılıyor. Söz konusu durum, Türkçe'de akıl tutulması olarak adlandırılıyor. Genellikle hafıza kaybının bazı tiplerinde ve epileptik durumlarda görülebiliyor. Kişilerdeki tıbbi bir sorunun varlığının belirtisi olarak tanımlamak da mümkün. Ancak, ülke yönetimlerinin yukarıda paylaşılan tabloya benzer bir tutumu takındığında, nasıl bir tanımlama yapılması gerektiği konusu henüz tartışılabilir bile değil. Öyle ya son aylarda Türkiye'de iktidar, büyük iddialar ve pervasızlıklarla uygulamaya koyduğu, sahiplendiği icraatlarını, bir süre sonra karalamaya başlayıp hemen ardından bozduklarını-öncekilerini yeniymiş gibi tekrar uygulamaya sokarken, ne diyeceğimizi, nasıl tanımlayacağımızı belirlemeye gereksinim duyuyoruz. Sanırım böylesi durumları da akıl tutulması-jama vü olarak tanımlamak uygun olacaktır.

Akıl tutulması, paylaşılan bütün özelliğine karşın, günümüzde AKP-saray iktidarının hemen tüm organlarında görülüyor. Dört ya da yedi yıl gibi kısa süre önce var olan uygulamaları bilimsel gerekçelere dayalı bütün itirazlara karşın ortadan kaldırıp, yerine kültürel, sosyal ve ekonomik özellikleri itibarıyla bu topluma uygun olmayan modelleri-sistemleri kurdular. Soranlara, kendilerinin icat ettiklerini söylediler de yeni diye getirdiklerinin neredeyse hemen tümünün Dünya Bankası ve diğer sermaye örgütlerinin önerdiği uygulamalar olduğunu hiçbir zaman saklamayı da beceremediler. Bu günlerde başta sağlık ve eğitim olmak üzere, birçok alanda kendi başlattıkları uygulamaları iptal etmeye, hatta itiraz ettikleri-önceki uygulamalara geri dönmeye başladılar. Fakat bunu yaparken kendilerinin kurmuş olduğunu unutup, var olanı

karalayarak ve kötüleyerek başarısızlıkla suçluyor, döndükleri eskiyi yeni gibi göstermek hatta bazılarını devrim olarak ilân etmekten geri durmuyorlar.

Bilindiği gibi, 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK), Resmi Gazete'nin 2 Kasım 2011 tarihli mükerrer sayısında yayımlandı ve Kasım 2012'de uygulamaya girdi. Bu KHK ile Sağlık Bakanlığının görev ve işlevi değiştirildi, merkez ve taşra teşkilatı tümüyle yeniden kuruldu. Yeniden kuruluşla Sağlık Bakanlığının uygulama ve denetleme alanları bütünlüklü yapısından çıkartıldı. Her biri Bakanlık'tan ve birbirinden bağımsız beş yapı (Sağlık Bakanlığınca bağlı kuruluş) kuruldu. Merkezde yeni bina, personel, araç ve gereçleri oluşturulan Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu ve Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı için sonuncusu hariç, ayrı ayrı taşra teşkilatı da kuruldu. İl sağlık müdürlüğü, il halk sağlığı müdürlüğü, il kamu hastaneleri birliği genel sekreterliği örgütlenmeleriyle, il ve ilçe düzeylerinde sağlık hizmeti uygulaması ve denetimi, hizmet sunumu, binası, personeli, organizasyonu, araç ve gereciyle daha da parçalı hale getirildi. Aile hekimliği sistemiyle koruyucu ve tedavi edici hizmet sunumları olarak birbirinden ayrılmış olan (toplum sağlığı merkezleri, aile hekimlikleri) birinci basamak sağlık hizmetleri, aile hekimliklerinin il sağlık müdürlüklerine, toplum sağlığı merkezlerinin de il halk sağlığı müdürlüklerine bağlanmasıyla bütünüyle parçalandı. Böyle olunca, özellikle koruyucu sağlık hizmetleri aksadı. Kayıt sitesi çöktü. Bu durumu ara bir düzenleme ile düzeltme yoluna gitseler de yarattıkları sorunu çözemediler. Sayılarının ve hizmet sunumundaki payının artışı için büyük destek verdikleri özel hastanelerin illerdeki denetimi il sağlık

müdürlüklerine bırakılarak, tedavi hizmetleri sunumu da kendi içinde parçalandı.

Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu'nun kuruluşu ile birlikte, ülke genelinde sağlık hizmet sunumu içinde hastanecilik hizmetleri daha da başat hale geldi. Hizmetin maliyeti aşırı derecede arttı, pahalandı ve hizmetin niteliğine yansımayan bu artış, zaman içinde karşılanamaz boyutlara ulaştı. Öyle ki Sağlık Bakanlığının ve Bağlı Kuruluşlarının 2017 yılı merkezi yönetim toplam bütçelerinin (32.302 milyon TL) yarısı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu'nun payı olarak belirlendi. Yetmedi. Sağlık Bakanlığının hastanelerinde kurulu bulunan ve aylık toplam cirosu milyon TL'leri çok çok aşan döner sermaye işletmelerinin de bu kurum tarafından yönetiliyor olması da mali krizi engelleyemedi. Aksine tetikledi. Bir yandan sağlık emekçilerinin, öte yandan halkın, başlangıçtaki mutluluğu çok kısa sürdü.

Artan sorunlar personel ile halk-hastaları karşı karşıya getirirken, mali olarak da devam ettirilemez bir hâl aldı. Ve AKP'nin 61. Hükümet döneminde, Dünya Bankası projesi olarak başlattığı işi yine AKP'nin kadroları bu sefer 65. Hükümet döneminde değiştirdi. 25 Ağustos 2017 tarih ve 30165 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 694 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 184'den 194'e kadar olan maddeleri ile 663 sayılı KHK'nin Sağlık Bakanlığının ilgili tüm maddeleri iptal edilmiş oldu. Özetle, Sağlık Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatı eski yapılanmasına döndürüldü.

Son günlerdeki jama vü ile ilgili örnek yukarıda paylaşılanlarla da sınırlı değil. Kuruluş tarihi olan 14 Mart 1827, ülkemizde modern tıp eğitiminin başlangıcı olan Gülhane, 1908 yılında İstanbul ve 1945 yılında Ankara Tıp Fakültelerinin kuruluşlarına doğrudan, ilk nüvesi 1954 yılında atılan Hacettepe Tıp

Fakültesi'nin kuruluşuna da dolaylı olarak katkıda bulunan, kadrolarını paylaşan mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitimi ile sağlık hizmetleri tarihimizin temel taşlarından bir tanesiydi. AKP-saray, bu defa 65. Hükümet döneminde, 31 Temmuz 2016 tarihinde yayımlanan 29787 sayılı Resmi Gazete'de yer alan 669 sayılı KHK'nin 106-109. maddelerindeki hükümlerle Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) ve diğer asker hastanelerini Sağlık Bakanlığı'na devretti. Devir işlemleri, 669 sayılı KHK'den iki hafta sonra, 29804 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2016/9109 sayılı GATA ve Asker Hastanelerinin Devrine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar ile bir gecede gerçekleştirilen tabela değişimleriyle tamamlandı. Kurumda, 626 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Personel Kanunu'na tabi asker sağlık çalışanları ve bağıslı eğitim kurumlarındaki öğrenciler 'adeta sokağa konuldu', çalışma ve eğitim ortamları yok edildi, özlük hakları ellerinden alındı.

Sağlık Bakanlığı, 71. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurası için ilân ettiği 718 kadronun 47'sini, Kara Kuvvetleri Komutanlığı (KKK)'na bağıslı kıt'a hekimliklerine (TSK'deki birinci basamak sağlık hizmetleri) ayırdı. Hekimlere ve TTB'ye rağmen, söz konusu atamalar gerçekleştirildi. Oysa, farklı bir personel yasası bulunan, sivil tababatten farklı gereksinimleri olan TSK birimlerinde sivil hekimlere zorunlu hizmet uygulanması Anayasa başta olmak üzere, hukukun da rafa kaldırılmasıydı. Asker hekimliğini ortadan kaldıran uygulamadan çok kısa bir süre sonra, kıt'a hekimliği uygulamaları sekteye uğramaya başladı.

AKP'li 65. Hükümet eliyle asker hekimliğinin kaldırılmasından yaklaşık bir yıl sonra, Eylül 2017'de GATA ile ilgili bölümünün, yine aynı AKP-saray kadroları ve yine 65. Hükümet tarafından, medya üzerinden, bir devrim yapıldığı haberiyle birlikte ele alındığını ve 'eskiye' dönüldüğünü öğrendik. Halbuki

ilgililer ve Hükümet'in TSK koşullarının gerektirdiği sağlık hizmetinin farklılığından kaynaklanan sorunların çığ gibi büyümesi karşısında daha fazla direnemeyip, geri adım attıkları orta yerde duruyor. Zaten değişikliğin nedeninin AKP'nin-sarayın bizzat eliyle yaratılmış olan hukuksuzluğun ortadan kaldırılması değil, kıt'a koşullarında yaşamakta olan ve gittikçe arttığını öğrendiğimiz sorunların yarattığı hoşnutsuzluğun büyümesini önlemek olduğunu anlamak hiç de zor değil. Bununla birlikte, KKK kadrolarındaki kıt'alarda görevlendirilen 47 meslektaşımızın durumlarında henüz bir değişiklik yok.

Tahmin edileceği gibi AKP-saray, kadrolarındaki jama vü, yalnızca sağlık alanı ile sınırlı değil. Bugünlerde eğitim alanında da yoğun biçimde yaşanıyor. AKP, 61. Hükümet döneminde, "muhafazakâr, dindar ve kindar" nesiller yetiştireceğimiz açıklamasını hayata geçirebilmek için 2012 yılında 4+4+4 sistemini uygulamaya koydu. Böylece, imam hatip okulları orta eğitimin ana unsuru haline getirildi ve çocuklarımız temel eğitimlerinin ilk dört yılından sonra bu okullara yönlendirildi. Hemen sonraki yılda da Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi (TEOG) adıyla bir sınav uygulanmaya başlandı. Konunun uzmanları, Eğitim-Sen vb. alanın örgütlü yapıları hem 4+4+4 sisteminin hem de TEOG'un yanlışlığını ve yaratacağı sorunları tek tek açıklamalarına karşın, dönemin Başbakan'ından yalnızca "azar" işittiler, umursanmadılar. O tarihten günümüze 'yeni' sistemin de TEOG'un da yaşattığı sorunlar dağ gibi büyüdü, içinden çıkılmaz bir hâl aldı. Çocuklarımızın mağduriyeti ailelerini çileden çıkarttı. Öyle ki, AKP karşıtlığını büyüten önemli nedenlerden birisi olmaya başladı.

Ve Eylül 2017'de şimdinin AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı, 2013 yılında TEOG uygulamasını başlatan hükümetin Başbakanı Recep Erdoğan tarafından TEOG'un birkaç gün içinde (!) kaldırılacağı, bir röportaj sırasında

kamuoyuna açıklandı. AKP genel başkanının temel gerekçesi çok yalındı; 'kendi öğrencilik yıllarında olmamasının eksiklik yaratmamış olması'. Tabii ki yanlışlığını ve neden olduğu sorunları, felaketleri önlemek istediklerini söylemeyi ihmâl etmeden. Başbakan ve Milli Eğitim Bakanı'ndan habersiz, adeta baskın özelliğindeki bu açıklama ile ilgili iki neden konuşulmaya başlandı: İlki, Cumhurbaşkanı'nın iki torununun gelecek yıl sınava girmek zorunda olduğu. İkincisi de bugüne kadar yapılan sınavlarda imam hatip liselerindeki öğrencilerin başarılarının çok düşük olduğu için bu durumun ortaya çıkmasını engellemek ve buradaki öğrencileri nitelikli okullara aktarmak için bir yol olarak kullanılmakta olduğu. Hem 4+4+4 sisteminin hem de TEOG'un çocuklarımıza, toplumsal geleceğimize zararları, bunun zaman içinde daha da büyüyeceği ortada. Her ikisinin de kaldırılması ve yerine zaman kaybetmeden evrensel, toplumumuza uygun olan, modern, laik bir sistemin kurulması gerekiyor.

Hakem Kurulu'nda birlikte çalıştığımız arkadaşımız Murat Civaner, bu sayıdan itibaren olmayacak. Katkıları için teşekkür ederiz. Özleyeceğiz.

Sizlerle Gaye Yılmaz ve Onur Hamzaoğlu arkadaşımızın hazırladığı "Doğa İçin Mücadele" başlıklı dosyamızı paylaşıyoruz. Doğrudan kendi katkıların yanı sıra, özellikle doğa için mücadelenin yürütüldüğü alanlarda, bizzat mücadelenin içinde yer alanların yazılılarıyla bizlerle buluşmasını, deneyimlerini ve görüşlerini paylaşmasını sağladılar. Bu özelliği nedeniyle öncekilerden biraz farklı bir sayı olduğunu düşünüyoruz. Dosyamızın özellikle olumsuz bulduğunuz yönlerini içeren değerlendirmelerinizi iletmenizi dileriz.

Her şeye rağmen direnmek, dayanışmak, akıl sağlığımızı kaybetmemek ve de kazanmak isteğimizi paylaşıyoruz...